

Pisani i/y ve slovech domácích

① Po tvrdých souhláskách (h, ch, k, r, d, t, n) se píše y/ý

- Pozn: Toto pravidlo není závazné pro slova zvukomalebná, např. kikiriki, čichot

② Po měkkých souhláskách (ž, š, č, ř, c, j, d, f, ň) se píše i/i

- d, f, ň se vyskytuje ve slabikách, které se vyslovují [di, fi, ni], ale piší se di, ti, ni
 - podstatná jména vzoru hra d zakončená na c mají v koncovce -y, např. tácy, punce, nespisovné placy, kecy aj. v koncovkách smen skloňovaných podle ostatních vzorů je i, např. (ty) s' i c i, (bez) k o h o v i c i (ti) p a ň i c i

③ Po obojetných souhláskách (b, f, l, m, p, s, v, z) A. ve kmeni, tj. v kořenech slov, předponě a v příponách

- V kořenech slov píšeme po obojetných souhláskách v naprosté většině případů měkké i/i, např. bida, lidé, mič, píseň, síla, víra, zima. Jen v tzv. vyjmenovaných slovech a v slovech s nimi příbuzných (která mají stejný kořen jako slova vyjmenovaná) píšeme v kořenu y/ý, např. bylina, lyže, myš, pýcha, syn, vysoký, jazyk (a tedy také bylinný, lyžař, myšák, pyšný, synovec, vyšina, jazykoveda apod.).
 - V předponě vy- (vý-) píšeme vždy tvrdé y/ý (např. vyletět, výlet, vystavit, výstava). Slova s předponou vy-/vý- přiřazujeme k vyjmenovaným slovům.
 - V příponách píšeme po obojetných souhláskách měkké i/i (např. zlobit, malina, maminka, překvapivý, psík, hlavička, kozička). Výjimku tvoří několik případů zařazených mezi vyjmenovaná slova (např. brzy, slepýš, Ruzyně).
 - Vyjmenovaná slova tedy zahrnují slova s y/ý po obojetných souhláskách v kořenech slov, v předponě i v příponách.

- Vyjmenovaná slova s y/ý po b: být, bydlit, obyvatel, byt; příbytek, nábytek, dobytek; obyčej, bystrý, bylina; kobyla, býk; Přibyslav

Slova příbuzná: (být) bývat, bývalý, dobýt, dobývat, nabýt, nabývat, odbýt, odbývat, odbyt, neodbytný, přebývat, přebytek, přibýt, přibývat, ubýt, ubývat, úbytek, zbýt, zbývat, zbytek, zbytečný, zabývat se, bytí, bytost, blahobyt, starobylý, živobytí, bych, bys, by, bychom, byste, ubych, abys, aby..., kdybych, kdybys, kdyby..., (bydlit) bydlíš, obydli, obydlený, obydli, bydlo, (obyvatel) obývat, obývací, obyvatelný, obyvatelský, obyvateľstvo, (byt) bytový, bytná, obytný, (příbytek) přebývat, (nábytek) nábytkový, nábytkář, nábytkářský, nábytkářství, (dobytek) dobytí, dobytce, dobytkařský, dobytkařství, (obyčej) obyčejný, obyčejně, (bystrý) bystře, bystrost, bystřit, bystřina, Bystřice, Bystrouška, bystrozraký, (bylina) bylina, bylinka, bylinný, bylinkový, bylinářka, byli, býložravec, černobýl, (kobyla) kobylka, kobylí, Kobylisy, Kobylnice, (býk) býček, býci, býkovec, Býkovice

Poznámka: Slova bydlit, obyvatel, byt, příbytek, nábytek a dobytek jsou ve skutečnosti příbuzná se slovem být. Ve škole se uvádějí mezi vyjmenovanými slovy, protože poznání jejich souvislosti se slovem být činilo žákům potíže

Pozor na rozdíly v psaní těchto slov:
 býli (plevele) bílý (bile zbarvený)
 bydlo (příbytek) živobytí) bidlo (tyč)
 být (jsem, budu) bit (hiji)
 nabýt (nabudu vědomosti) nabít (nabiji pušku) baterie, člověk
 dobýt (město) dobit (poraněnou zvěř) natít (vědomost)

odbýt (práci, nápadníka) x odbít (poledne)
 pobýt (nějaký čas někde) x pobít (střechu plechem, nepřítele)
 přibýt (na váze) x přibít (hřebík)
 ubýt (na váze) x ubít (draka, čas)
 vybýt (= zbýt) x vybit (energii, zvěř)
 zbýt (= zůstat) x zbit (psa)
 byt (obydli) x bit (1. je bit = Hučen 2. jednotka počítačové paměti)

- Vyjmenovaná slova s y/ý po f: fyzika

- Vyjmenovaná slova s y/ý po l: slyšet, mlýn, blýskat se; polykat, plynout, plýtvat; vzlykat, lysý, lýtko; lýko, lyže, plyněk; plyš

Slova příbuzná: (slyšet) slyšitelný, neslyšný, neslyšně, slychat, neslychaný, nedoslychat, nedoslychavý, (mlýn) mlýnský, mlýnice, mlynář, mlynářit, (blýskat se) zablýsknout se, blýskavý, blýskavice, blýskot, blyšit se, (polykat) polykáni, polykač, (plynout) plyn, plynný, plynový, plynulý, uplynout, uplynulý, rozplynout se, rozplývat se, oplývat, splývat, splývavý, plynárna, plynojem, plynoměr, (plýtvat) plýtvání, (vzlykat) vzlykáni, vzlyk, vzlykot, zalykat se, zalykáni, (lysý) lysina, olýsalý, Lysá, (lýtko) lýtkový, (lýko) lýkový, lýčený, lýkovec, lýčí, lýkožrout, (lyže) lyžovat, lyžování, lyžař, lyžařský, (plyněk) plyněkový, (plyš) plyšový, plytký

Pozor na rozdíly v psaní těchto slov:
 lýčený (lýkový, zhotovený z lýka) ličený (děj), naličený (obličej), vyličený (pokoj)
 vyplývat (z toho vyplývá, že...) vyplívat (něco z ústi)
 lyska (pták nebo lysina) líska (lískový keř)
 blýská se (bude boufe) blízka (nedaleká)
 mlýn, mlynář, mlýnice mlít (zakončení -it jako v slově třít)

Pozor: lysý x lísat se, lísať, líšeť

- Vyjmenovaná slova s y/ý po m: my, mýt, myslit, mýlit se; hmyz, myš, hlemýžď; mýtit, zamykat, smýkat; dmýchat, chmýří, nachomýtnout se; Litomyšl, mýš

Slova příbuzná: (mýt) mycí, myčka, umývat, umývadlo i umyvadlo, umývárna i umývárna, pomyje, mýdlo, mydlit, mydlina, mydlář, nýval, (myslit) mysl, myšlenka, pomýšlet, přemýšlet, vymýšlet, výmysl, úmysl, smýšlení, smyšlenka, smysl, nesmysl, smyslný, nesmyslný, průmysl, průmyslový, myslitel, myslivec, myslivecký, myslivna, Přemysl, Nezamysl, Křesomysl, (mýlit se) mýlka, mýlný, omyl, neomylný, zmýlit se, zmyšlená, (hmyz) hmyzí, hmyzožravý, hmyzožravec, odhmyzit, (mýš) myši, myšák, myšina, (hlemýžď) hlemýžďi, hlemýžď, (mýtit) mýtina, vymýtit, vymyčovat, mýto, mýtné, Vysoké Mýto, (zamykat) odmykat, vymykat se, výmyk, (smýkat) smyk, smýčít, smýčec, smýčka, průsmyk, přesmyk, přemýčka, (dmýchat) dmýchadlo i dmýchadlo, dmýchnout, rozdmýchat, rozdmýchovat, (chmýří) chmýříčko, (nachomýtnout se) ochomýtat se, (Litomyšl) litomyšlský

Pozor na rozdíly v psaní těchto slov:
 my (všichni, l. os. množ. č.) mi (mně, 3. pád zájmena já)
 mýt (myji) mít (mám)
 mýval (medvídek) mýval (kdysi měl)
 vymýtit (vykácet) edstvanit) / umyčovat vymítat (vzhánět) - dábla
 mýlí se (mýlit se) milý (přítel), mili (cesty)

- Vyjmenovaná slova s y/ý po p: pýcha, pytel, pysk; netopýr, slepýš, pyl; kopyto, klopýtat, třpytit se; zpytovat, pykat, pýr; pýřit se, čepýřit se, pýř

Slova příbuzná: (pýcha) pyšný, pyšnit se, zpychnout, pýchavka, pých, přepých, přepýchový, (pytel) pylík, pylovina, pylák, pyllačit, strašpytel, (pysk) pustiček, pyskatý, ptakopysk, (netopýr) netopýří, (slepýš) slepýši, (pyl) pylový, opylovat, opylení, (kopyto) kopytko, kopyník, sudokopytník, lichokopytník, (klopýtat) klopýtavý, (třpytit se) třpyt, třpytný, třpytivý, třpytka, zatřpytit se, (zpytovat) zpytavý, zpytavě, jazykozpyt, nezpytatelný, (pykat) odpykat, (pýr) pýř, (pýřit se) zapýřit se, (čepýřit se) rozčepýřit se, rozčepýřený

Pozor na rozdíly v psaní těchto slov:
 pýcha (pyšný) píchá (bodá)
 zpychnout (stát se pyšným) spíchnout (sešpendlit)
 pyl (prášek v květu) pil (pit, piji)
 slepýš (plaz) slepiš (lepídlem)
 opylovat (oploďňovat pylem) opilovat (obrousit kov)
 na pysku (pysk) na písku (písek)
 pykat (něst trest) pikat (u dětské hře)

- Vyjmenovaná slova s y/ý po s: syn, sytý, sýr; syrový, sychravý, usychat; sýkora, sýček, sysel; syčet, sypat

Slova příbuzná: (syn) synek, synovec, synovský, zlosyn, (sytý) sytit, sylost, dosyta, nasytit se, nenasytný, nenasyta, přesytit, (sýr) sýrový, syreček, sýrař, sýrárna, sýrařství, sýrovátka, (syrový) sýrový, (usychat) osychat i osýchat, zasychat i zasýchat, vysychat i vysýchat, (sýkora) sýkorka, sýkorčí, sýkořice, (sýček) sýčkovat, (sysel) syslí, syslovat, (syčet) sykot, syčení, zasýčet, sykavka, syčák, (sypat) sypký, sýpka, sýpkový, sýpkovina, nasypat, násyp, osypáný, osypky, posypat, přesypat, přisypat, rozsypat, vysypat, zasypat, zásyp

Pozor na rozdíly v psaní těchto slov:
 sýra (2. pád slova sýr), sýry (mn. č.) síra (prvek), síry (2. pád)
 sýrový (ze sýra), syrový (neuvatřený) sírový (ze síry)
 sypat (písek) sípat (při chrapotu)

Pozor: pýžamo
 píkle
 píka = kopi
 píky